

Юлія Лі – українська принцеса Кореї

SUMMARY

The article “Julia Lee – Ukrainian Princess of Korea” is researching largely unknown historical page of marriage between Yi Gu, the last crown prince of Korean royal Choseon dynasty, and American woman of Ukrainian origin Julia Mullock (Lee). The research is aimed to draw attention to the historical events ushering the formation of modern Korea. It points out that some Ukrainians played remarkable role in this process, acting as important agents of Westernization. Historical and cognitive aspects of the research also serve as a tool to extend humanitarian dimension of the contextual playground of Ukrainian – Korean relations.

Apart from complicated relations between the members of the Last Korean royal family, the article draws attention towards humanitarian mission of princess Julia aimed at solving one of the most tabooed problems in Korea – social integration of persons with disabilities and adoption of orphans. It also depicts Julia’s artistic talents. The “last princess” and paradoxically the first Caucasian woman in the House of Choseon was not fully acknowledged as the member of the dynasty. Thus, her portrait is illustrating the final page of one of the chapters of Korean history, while opening another one, still ongoing. Her personal drama is also archetypal to larger Ukrainian psyche, with its narrative of searching happiness in the foreign land.

In this context another Ukrainian – Afanasy Seredin-Sabatin is mentioned, while being famous as the architect for Korean Emperor Gojong and pioneer-designer of some of the first European style buildings in the country, including landmark Independence Gate and recreational pavilion in Deoksugung palace in fused colonial/oriental style.

Story of Julia Lee requires further in-depth study and professional analysis. Among the first researchers to highlight this topic in Ukraine was journalist Uliana Skytska, who produced a video for 24 Channel, and published a few articles, one of them included into her book «#Наші на карті світу» (Lviv, The Old Lion Publishing House, 2019). Short article about Julia Mullock was published by Valentyna Lantrat in «Селянська правда» newspaper (#1 (671), 17.05.2016). Important sources for analyzing the subject are “Julia’s Last Letter” documentary produced by Korean MBC channel, as well as memories of professor Lee Nam-Ju («Korea JoongAng Daily», 07.12.2017).

Due to the sensational nature, the article is of interest not only for researchers in history and international relation, but also for the wide public. Bringing to Ukraine the memory about the descendants, which played remarkable role in different parts of the world, is aimed to enrich understanding of Ukrainian character and scale of its global contribution. Taking geographically distant Korea as an example, the author foresees further discoveries in the most unexpected places.

Key words: *Julia Lee, Yi Gu, Yi Bangja, Choseon, Afanasy Seredin-Sabatin*

Мета дослідження: висвітлення маловивченої сторінки історії, пов'язаної зі шлюбом Ї Гу, останнього кронпринца корейської династії Чосон, з американкою українського походження Юлією (Джулією) Муллок (Лі). Через призму подій у середовищі династій Чосон аналізуються обставини становлення модерної Кореї, а також роль українців як «агентів» західного впливу в цьому процесі. У цьому контексті привертається увага до гуманітарної діяльності Юлії Лі.

Часом життя нагадує індійську гру мокша-патнам (так, Індія подарувала світові не лише шахи), популярну нині у світі під назвою «Snakes and Ladders». Кидаючи кубики долі, гравці опиняються інколи на одній клітинці, хоча, здавалося б, їхні шляхи ніколи не мали перетинатися. Проте вже наступний хід веде одного з них стрімкою драбиною вгору, інший падає вниз, укушений отруйною змією.

Чи справедливе це порівняння стосовно дивної історії кохання американки українського походження Юлії Муллок і кронпринца корейського королівського дому Ї (Лі) Гу, вирішувати читачеві.

Юлія народилася у Пенсільванії ймовірно 1923 року (у різних джерелах є розбіжності щодо дати) у багатодітній родині українських емігрантів. Батько був шахтарем і помер, коли Юлія була ще дитиною (Муллок – вочевидь, прізвище вітчима), згодом родина переїжджає до Нью-Йорка. Служба в американських ВМС під час Другої світової війни відкрила для неї шлях до навчання у престижному Парсонському коледжі дизайну, пізніше Юлія отримує роботу в архітектурному бюро Бей Юймїна (I. M. Pei), де знайомиться з молодим інженером Ї Гу – випускником Масачусетського технологічного коледжу. Пара одружується 25 жовтня 1959 року в українській греко-католицькій церкві св. Юра у Нью-Йорку (освідчуючись, наречений вивчив кілька слів українською) та згодом переїздить жити на Гаваї [1].

Вочевидь, манери і постава виказували в Ї Гу шляхетне походження, однак на момент одруження Юлія навряд чи усвідомлювала, що її обранець є єдиним сином останнього «короля Кореї» (формальний титул батька Ї Гу протягом 1926 – 1945 років, хоча країна й перебувала в статусі японської колонії), спадкоємцем династії Чосон, яка правила Кореєю понад половину тисячоліття – з 1392 до 1910 року. Як і не могла знати того, що цей факт згодом кардинально змінить її долю. Адже на той момент Ї Гу був звичайним американським громадянином [2].

Ї Гу народився в Японії, його дідусем був останній імператор Кореї Коджон. Батька, кронпринца Ї Уна, 1907 року уряд Японії з політичних міркувань забрав на навчання до Токіо, надалі просуваючи кар'єрними сходами японської

армії. 1910 р. Корея була анексована Японією, відтак шлюб Ї Уна з представницею японської аристократії принцесою Масако Нашімото (після одруження – Ї Бангджа) 1920 року мав на меті забезпечити асиміляцію корейської аристократії та, ймовірно, припинити династичну лінію Лі. Однак, попри несприятливий медичний діагноз, Ї Бангджа народила двох синів, перший з яких помер немовлям за підозрілих обставин під час поїздки до Кореї. Другого сина, Ї Гу, чекала складна доля. Фактично народившись у сім'ї заручника, він і сам значною мірою став заручником непереборних обставин – як політичних, так й особистих [3].

Після поразки Японії у Другій світовій війні Ї Гу став чужинцем і в цій країні, й в обох частинах Кореї, де на той час королівська сім'я була небажаним елементом, що міг порушити баланс влади. Згодом він отримує американське громадянство й освіту, однак стати «громадянином Гу» не означає відмовитись від свого походження чи цінностей древнього королівського роду.

Коли на зміну першому президенту Південної Кореї Лі Син-Ману приходить Пак Чон-Хі, змінюється і політичний вітер. Перетворившись з фактичних персон *non-grata* на символи державної спадковості, родина Ї Уна 1963 року отримує дозвіл повернутися до Сеулу та привілей жити в Наксондже – одній з частин колишнього палацового комплексу Чхандоккун.

До цього історія кохання Юлії Муллок та Ї Гу цілком могла бути щасливим втіленням «американської мрії», тепер – це скоріше історія Попелюшки і принца без казкового гепі-енду. Несподівано для себе Юлія, жінка ліберальних західних цінностей, опиняється на вершині корейської конфуціанської ієрархії, не маючи ані належної підготовки, ані бажання покійно коритися вимогам оточення.

Втім, попри неминучі конфлікти, за її визнанням, роки в Кореї були для Юлії найщасливішим періодом життя, який дав вихід активній творчій енергії. Для принца, який раптом усвідомив помилковість свого вибору, вони стали початком важкої драми. Нездатність пари зачати дітей, різниця характерів і походження, фінансові невдачі, роман з корейською жінкою, умови постійного тиску з боку родини принца підштовхують його до розриву відносин та згодом до розлучення 1982 року. Втім, більше ніколи не одружившись, він по-своєму зберіг вірність Юлії. У принца не було дітей від інших жінок (у шлюбі пара стала прийомними батьками для корейської дівчини Євгенії Ун-Сук Лі), відтак він став останнім прямим нащадком королівської лінії – «останнім принцом Кореї», а Юлія Лі – її «останньою принцесою», маючи відповідний статус і титул принаймні до моменту розлучення [4].

У ширшому контексті після Другої світової війни на Корейському півострові утворилися дві визнані ООН держави, кожна з яких заявляє про своє право виступати від імені всього корейського народу. Тим часом монархічний дім Чосон мовби залишався легітимним, хай і символічним, носієм влади єдиної держави. Ї Ун був кронпринцем Корейської імперії, а Ї Гу – законним спадкоємцем престолу. Крім того, японсько-корейський договір 1910 року, який узаконював анексію Кореї, 1965 року було анульовано. Нехай і примарна, але надія на відновлення монархії існувала. У Південній Кореї і зараз діють маргінальні групи прихильників реставрації монархізму, хоча вони й не мають серйозної суспільної опори чи ресурсної бази.

Юлія Ї продовжувала жити в Кореї після розлучення, займаючись виготовленням дизайнерського одягу. В її майстерні працювали люди з інвалідністю, опіку над якими вона зробила місією свого життя. Юлія також опікується сиротами, шукаючи для них прийомних батьків – як згадувалося вище, сама удочеряє дівчинку. Теми суспільних аутсайдерів до цього часу є сильно табуйованими в Кореї, тому діяльність Юлії не була «салонною» філантропією – радше непростим викликом у консервативному суспільстві, дією глибоко християнською і материнською за своєю суттю.

1995 року Юлія переїздить на Гаваї, 2005-го відвідує Корею, аби віддати останню шану колишньому чоловікові, який помер 16 липня у токійському готелі Grand Prince Akasaka поруч з місцем свого народження – палацом Кіташіракава. Любов до нього вона зберегла до самої своєї смерті 26 листопада 2017 року.

Про складну долю нащадків династії Чосон ми спілкуємося з професором Лі Нам-Джу, далекою родичкою Ї Гу та близькою подругою Юлії, яку востаннє відвідувала на Гаваях 2015 року [5].

Вона розкладає одяг, який створений Юлією та який, здається, промовляє більше за слова: традиційний корейський шовк у сучасному дизайні, барвисті гавайські мотиви і конкретизм української автентики, вишитий лаконічний підпис «Julia Lee». «Остання принцеса Кореї» була справді талановитим митцем, чудовим художником.

Лі Нам-Джу, майстер фортепіано, яка сім років навчалася в США, розуміє Юлію краще за інших в родині, хоч і називає її «дивною» навіть за західними стандартами. Часто дискутуючи, жінки продовжували зберігати теплі почуття одна до одної. Для Лі Нам-Джу Юлія, навіть після розлучення з Ї Гу, залишається тіткою, за яку вона несе відповідальність.

Спілкуючись з нею, відкриваю нові плани у цій історії, адже вона про щось глибоко (між)людське – не тільки про самотність, але й про здатність її долати. Доля останньої королівської родини, всі члени якої були іноземцями, наче у сфокусованому вигляді відображає історію країни ХХ століття: анексія Японією, згодом розділення, війна і стрімка модернізація, відкриття назустріч Західному світу та неминучий конфлікт його цінностей з місцевою традицією.

Дуже дивно, що окрім Юлії Лі ще один українець, Афанасій Середин-Сабатін, став одним з перших європейців – учасників драматичних подій, що розгорталися довкола згасаючої корейської монархії. Цей архітектор-самоук родом з Лубен Полтавської губернії став першим в історії Кореї придворним архітектором-європейцем, користувався особистою прихильністю імператора Коджона. Сеул до цього часу прикрашають споруджені ним будівлі європейського зразка, разом з Брамою незалежності, королівською бібліотекою та Павільйоном утихомиреного споглядання в палацовому комплексі Токсугун. Саме А. Середин-Сабатін став основним свідком подій, пов'язаних з убивством японськими найманцями корейської імператриці Мін 1895 року, що провіщали близький кінець дому Чосон. Син Афанасія, Петро, вважаючи себе українцем, так згадує про батька: «Як я пригадую, в ньому домінувало все українське: виглядом, мовою і рисами свого характеру він був достоту типовим козаком» [6].

Ми дуже вдячні Улянні Скицькій, автору книги «#Наші на карті світу» (видавництво Старого Лева, 2018), яка чи не вперше в Україні привернула увагу до життя цих двох визначних українців, доля яких виявилася нерозривно пов'язаною з Кореєю і династією Чосон – її «першого архітектора» та «останньої принцеси». Сподіваємося, що дослідження цієї теми продовжуватимуться, адже вона важлива як для нашої історії, так і для контекстуалізації українсько-корейських взаємин.

2019 року ми відзначили 250-річчя з дня народження І.П. Котляревського. Його «Енеїда» – жарт крізь сльози, пісня про зруйновану архетипну Трою, з якої змушені були втікати покоління українців. Скільки з них, як і «парубок моторний», доклалися до творення заморських Лавініумів – передвісників славетного Риму чи просто щиро вклали частку працелюбної творчої душі в далекі землі. Своїм виразним національним характером незримо творячи Україну глобальну, примножуючи її славу.

Висновки: Юлія Лі є яскравою фігурою, яка збагатила історичний контекст українсько-корейський відносин і стала яскравим символом руху Кореї до відкритості та модернізації. Гуманітарна місія «останньої принцеси Кореї» та її мистецька спадщина потребують докладнішого вивчення та представлення в Україні.

*Роман Пиріг,
перший секретар
Посольства України в Республіці Корея*

Література та джерела:

1. Уляна Скицька “#Наші на карті світу». Львів, Видавництво Старого Лева, 2019”
2. ***Sheila Michaels “My Five Ginza Bar Hostesses, My Korean Crown Princess: Travel Tales”, www.academia.edu***
3. Jung Jae-Sook “Mullock, ‘Last Princess’ of Korea, Dies at 94”. Korea JoongAng Daily, 07/12/2017
4. Nam Sang-so “The Last Prince of Korea”. The Korea Times, 03/06/2012
5. Gary Ledyard “Testimony of the Russian citizen Seredin-Sabatin, in the service of the Korean court, who was on duty the night of September 26, 1895”. Center for Korean Research, Columbia University
6. Т.М. Симбирцева, С.С.Левашко “Архитектор Его Величества Короля Кореи» А.И. Середин-Сабатин (1860-1921)”. Вестник Центра корейского языка и культуры. Выпуск 12